

Činnost Mezinárodní organizace práce v r. 1929.

Mezinárodní organizace práce při Svazu národů, založená XIII. částí mírových smluv v r. 1919, pro kterou tedy byl rok 1929 rokem deseti-letého jubilea, může tento rok počítati ke svým nejúspěšnějším. Jedním z jeho hlavních charakteristických rysů byl především pokrok ve směru rozšíření a stabilisace osmihodinové doby pracovní. Návrh předešlé anglické konservativní vlády na revizi washingtonské úmluvy byl ve Správní radě Mezinárodního úřadu práce na jejím březnovém zasedání zamítnut. Na červnovém zasedání Mezinárodní konference práce anglický vládní delegát prohlásil jménem nové vlády MacDonaldovy její rozhodnutí, učiniti potřebná opatření k brzké ratifikaci úmluvy o osmihodinové pracovní době v Anglii. Vláda německá předložila návrh zákona, směřující k bezvýhradné ratifikaci washingtonské úmluvy. Uskutečněním těchto dvou ratifikací vstoupila by automaticky v platnost podmíněčná ratifikace Francie. Po všech průtazích a dramatických obrazech v osudech washingtonské konvence uskutečněna tedy důležitá etapa v postupu k blízkému získání trvalé všeobecné záruky této hlavní dělnické vymoženosti poslední doby. Uskutečnění ratifikace hlavními evropskými velmocemi do roku 1931 mělo by i ten význam, že by byly zredukovány na minimum možnosti restriktivní revise této úmluvy. Kromě toho na dvou zasedáních Mezinárodní konference práce, konaných v r. 1929, byla realizována první etapa rozšíření mezinárodní záruky osmihodinové pracovní doby na dvě kategorie zaměstnanců, na které se washingtonská úmluva nevztahuje, totiž na soukromé zaměstnanectvo a úřednictvo a na námořnictvo.

Druhým charakteristickým rysem ve vývoji Mezinárodní organizace práce v r. 1929 bylo rozšíření jejího světového rázu. Projevilo se hlavně tím, že na červnovém XII. zasedání Mezinárodní konference práce zúčastnilo se 50 z 55 členských států, tedy nejvyšší dosud dosažený počet. Z toho bylo 27 států evropských, 15 států jihoamerických, 4 státy asijské, 3 anglická dominia a jeden stát africký. Zvláště nápadně vzrostla tedy účast jihoamerických států, kterých v r. 1926 bylo na konferenci zastoupeno jen 7 a v letech 1927—1928 10. Turecko, třeba že není členem Mezinárodní organizace práce, účastnilo se XII. zasedání konference pozorovatelem, jako učinilo již ve dvou předchozích letech. Styky se vzdálenými zeměmi utuženy i cestou ředitele Mezinárodního úřadu práce Alberta Thomase na Dálný Východ, do Číny, Japonska, francouzské Indočíny a holandské Indie; jejím výsledkem bylo také, že Čína po prvé vyslala úplné delegace na zasedání Konference práce v r. 1929.

Dalším význačným prvkem a potěšitelným zjevem v r. 1929 byl i silný vzrůst počtu ratifikací mezinárodních sociálních úmluv ve členských státech. Za tento rok vzrostl počet ratifikací o 51, ze 533 na 584. Mezi mezinárodní úmluvy o pracovních otázkách, které do konce r. 1929 docílily největšího počtu ratifikací, patří úmluva o stejném nakládání s cizími dělníky jako s domácími při odškodňování za pracovní úrazy, která byla závazně přijata již ve 25 státech, úmluva o nezaměstnanosti, ke které přistoupilo 23 států, úmluva o minimálním věku dětí pro připuštění k práci námořní, ratifikovaná 22 státy, úmluvy o zákazu noční práce dětí a mladistvých zaměstnanců, o minimálním věku pro zaměstnání v lodních topírnách a ko-

morách a o povinné lékařské prohlídce mladistvých zaměstnanců na lodích, z nichž každá byla ratifikována 21 státy, úmluva o sdružovacím právu zemědělského dělnictva, ratifikovaná 20 státy, úmluvy o zákazu noční práce žen, o zákazu užívání olovnaté běloby k nátěrům uvnitř budov, a o odškodňování za nemoci, vzniklé z výkonu povolání, z nichž ke každé přistoupilo 19 států, atd.

Státy, které v r. 1929 ratifikovaly nejvíce mezinárodních sociálních úmluv, byly: Jugoslavie — 7 úmluv, Bulharsko — 7 úmluv, Německo — 4 úmluvy, atd. — Pořadí členských států co do počtu ratifikovaných úmluv bylo k 1. lednu 1930 toto: Lucembursko — 25 ratifikací, Bulharsko — 23, Belgie — 19, Jugoslavie — 19, Lotyšsko — 17, Kuba — 16, Estonsko — 16, Francie — 15, Anglie — 15, Itálie — 14, Polsko — 14, Švédsko — 13, Maďarsko — 13, Německo — 13, Rakousko — 12, Finsko — 12, Rumunsko — 12, Československo — 11, Holandsko — 11, Indie — 11, Řecko — 11, Španělsko — 11, Irsko — 9, Japonsko — 9, Norsko — 8, Chile 8, atd.

Po stránce vzájemné kontroly provádění ratifikovaných úmluv v praxi lze konstatovati další pokrok. Příslušná komise znalců pro zkoumání výročních zpráv o provádění ratifikovaných úmluv, zpráv, které státy jsou vázány podle čl. 408 mírové smlouvy předkládati Mezinárodnímu úřadu práce, zasedala v Ženevě ve dnech 21.—25. března. Předloženo jí bylo 223 zpráv o 20 úmluvách, proti 175 zprávám v r. 1928. Z nich 192 (v r. 1928 155) nezavdalo příčiny k poznámkám. Do červnového zasedání Mezinárodní konference práce předloženy i zprávy ostatní, takže příslušná komise na Konferenci mohla probrati celek všech 241 zpráv. Po prvé žádná nechyběla. Zprávy jsou také přesnější a úplnější. Tam, kde zjištěny mezery, podaly příslušné vlády ochotně dodatečné vysvětlivky.

Stává se nyní aktuální otázka revise mezinárodních sociálních úmluv, které budou napřesrok 10 let v činnosti. Podle konečné klauzule těchto úmluv má Správní rada Mezinárodního úřadu práce po 10 letech podati Konferenci práce zprávu o jejich provádění, a rozhodnouti, zda a ve kterých bodech mohlo by se jednati o jejich revisi. Správní rada Mezinár. úřadu práce již v r. 1928 doplnila svůj jednací řád příslušnými ustanoveními. Hlavním jejich obsahem je, že rozhodne-li Správní rada, že o revisi nemá se na Konferenci jednati, Mezinárodní úřad práce prostě předloží Konferenci zprávu o provádění úmluvy. Usnese-li se Správní rada dáti revisi nebo změnu úmluvy na program Konference, ohraničí přesně otázku nebo otázky, které na pořad Konference dává. Bylo nyní na Mezinárodní konferenci práce, aby ve svém jednacím řádě určila postup, který by následoval po zapsání návrhu na revisi na program některého jejího zasedání. Příslušné rozhodnutí Konference učinila na svém červnovém zasedání v r. 1929. Podle něho, rozhodne-li Správní rada dáti na program Konference celkovou nebo částečnou revisi některé úmluvy, Mezinárodní úřad práce předloží Konferenci návrhy na změnu, vypracované podle zprávy Správní rady. Tyto návrhy na změnu mají odpovídati bodům, jejichž revise je na programu. — Tím je volnost diskuse a rozhodování Konference omezena na otázky, které byly dány na její pořad Správní radou Mezinárodního úřadu práce. Tento postup poskytuje žádoucí záruky pro stabilitu mezinárodního sociálního zákonodárství. Vzhledem k možnosti změny poměrů za 10 let byly ovšem revisní klauzule myšleny původně spíše ve směru dalšího pokroku a nikoli omezení dosahu úmluv, jak to sledovala bývalá anglická konservativní vláda svým návrhem na revisi úmluvy o osmihodinné pracovní době, který byl zamítnut.

Mezinárodní konference práce konala v r. 1929 dvě zasedání. Všeobecné, XII. zasedání bylo v Ženevě od 30. května do 21. června za účasti 50 států a za předsednictví Dr. H. Braunse, bývalého

německého ministra práce. V oboru zábrany úrazům, kterou ředitel Albert Thomas výstižně označil jako organizaci mezinárodního Červeného kříže na bojištích práce, Konference přijala všeobecnou rekomandaci o nejlepších metodách provádění zábrany úrazům, návrh úmluvy o označování váhy těžkých břemen, rekomandaci o odpovědnosti za náležitá ochranná opatření u strojů, a resoluci o statistikách pracovních úrazů. Po stránce ochrany dělníků, zaměstnaných nakládáním a vykládáním lodního zboží před pracovními úrazy, přijala Konference velmi úplný a podrobný návrh úmluvy, značně propracovaný po technické stránce. S ním souvisí dvě doporučení o mezistátních dohodách na podkladě vzájemnosti a o součinnosti zaměstnavatelských a zaměstnaneckých organizací. Otázky nucené práce domorodců v koloniích a mezinárodní úpravy pracovní doby soukromého úřednictva byly probrány v první diskusi a rozhodnuto dáti je na pořad příštího zasedání za účelem definitivního řešení. Konference formulovala a přijala text příslušných dotazníků vládám.

Konference také po stránce jednacího řádu učinila další krok k technickému zlepšení postupu dvojí diskuse, aby se předešlo dosavadním některým jeho nevýhodám. Rozhodla, že napříště Konference na podkladě zprávy Mezinárodního úřadu práce o projednávané otázce a na podkladě provedené první diskuse určí body, o kterých mají býti vlády dotázány. Na tomto základě vypracuje dotazník Mezinárodní úřad práce a nikoliv již sama Konference. Tento postup byl uplatněn po prvé hned na říjnovém zasedání.

Konference projednala výroční zprávy ředitele Mezinár. úřadu práce Alberta Thomase. Při té příležitosti bylo probráno mnoho otázek sociální politiky, souvisejících s činností Organizace. Pokrok bylo lze konstatovati v tom směru, že většina řečníků se zabývala otázkami z mezinárodního hlediska a neomezovala se již jen na výklad situace ve vlastním státě.

Detailně bylo pojednáno o tomto zasedání v čísle 4. a 5., roč. X. této revue.

XIII. zasedání Konference konalo se v Ženevě od 10. do 26. října za předsednictví španělského ministra práce a sociální péče E. A. Pereze, a bylo věnováno výlučně otázkám námořním. Bylo to již třetí zasedání toho druhu; první bylo v Janově v r. 1920 a druhé v Ženevě v r. 1926. Po překonání počátečních nesnází, vyplývajících se stanoviska zaměstnavatelů, zasedání dospělo přece k výsledkům, které mluvčí dělnické skupiny v závěrečné schůzi označil za uspokojivé. Konference projednala svůj program v první diskusi, schválila zprávy příslušných komisí a usnesla se dáti na pořad příštího námořního zasedání, které bude konáno v r. 1931, otázky úpravy pracovní doby na lodích, ochranných opatření pro nemocné a zraněné námořníky, zlepšení podmínek pobytu námořníků v přístavech a nutného minima odborných znalostí důstojníků v obchodním loďstvu. Závěry první diskuse jsou v těchto oborech Mezinárodnímu úřadu práce směrnici pro dotazníky vládám za účelem přípravy definitivního řešení těchto otázek.

Správní rada Mezinárodního úřadu práce konala v r. 1929 jako obvykle 4 zasedání, všechna v Ženevě. Prvního z nich, březnového, zúčastnili se ministři práce Německa, Francie a Anglie. Byl na něm, jak již zmíněno, zamítnut návrh anglické konservativní vlády na revisi úmluvy o osmihodinné pracovní době. Z ostatních důležitých rozhodnutí Správní rady sluší se zmíniti o stanovení konference statistiků práce na r. 1931, o přijetí Filenova návrhu a sumy 25.000 dolarů na rozšíření šetření o reálných mzdách v řadě evropských měst, o svolání technické přípravné uhelné konference, která se konala v lednu 1930 a o stanovení programu XIV. zasedání Mezinárodní konference práce. Bude zahájeno 10. června 1930 v Ženevě a bude se za-

bývati druhou diskusí a konečným rozhodnutím o nucené práci domorodců v koloniích, o mezinárodní úpravě pracovní doby soukromého zaměstnání a úřednictva a pracovní doby v uhelných dolech.

V r. 1929 zasedaly také některé ze speciálních komisí při Mezinárodní organizaci práce. Komise znalců podle čl. 408 mírové smlouvy pro vzájemnou kontrolu provádění ratifikovaných úmluv sešla se, jak již udáno, v Ženevě ve dnech 21.—23. března. Komise pro pracovní podmínky v uhelných dolech zasedala 22. května v Ženevě v M. ú. p. Sestává z devíti členů správní rady, po třech ze skupiny vládní, zaměstnavatelské a zaměstnanecké. Prozkoumala návrh zprávy Mezinárodního úřadu práce o výsledcích jeho ankety o pracovní době a o mzdách v evropských uhelných dolech v r. 1927, která byla pokračováním podobné ankety, týkající se r. 1925. Zpráva ta, spolu s pozdějšími zprávami o ostatních pracovních podmínkách horníků, byla materiálem pro technickou přípravnou uhelnou konferenci v lednu r. 1930. — Komise pro otázku sociálních nákladů sešla se 24. května v Ženevě. Je složena ze šesti členů správní rady, po dvou z každé skupiny. Z Československa zúčastnil se dr. Vaněk ze Svazu průmyslníků, a jako znalec dr. Janko z ministerstva sociální péče. Komise prozkoumala dokumentaci, kterou jí předložil M. Ú. P. o nákladech na sociální pojištění v Německu, ve Francii, v Anglii, v Polsku a v Československu. — Podvýbor pro průmyslovou bezpečnost zasedal 30. září a 1. října v Berlíně. Prodebatoval návrh monografie o zábraně úrazům při výrobě a užívání acetylenu a monografie o zábraně úrazům při užívání lisů. Vzal na vědomí zprávu o zřízení komitétu znalců z oboru zábrany úrazům při římském Institutu pro výchovnou kinematografii; výběrem znalců pověřen Mezinárodní úřad práce. — Smíšená poradní komise zemědělská konala své čtvrté zasedání od 7. do 9. listopadu v Římě na pozvání Mezinárodního zemědělského ústavu. Zabývala se otázkami vylidňování venkova stěhováním venkovského obyvatelstva do měst a bytových poměrů na venkově, výchovných zemědělských filmů, odborného zemědělského vyučování a mezinárodní ročenky zemědělských organizací. V oborech pozemkové reformy, zemědělského družstevnictví, podílu mezd na výrobních nákladech, pracovní doby a racionalisace v zemědělství došlo ke vzájemné informaci Mezinárodního ústavu zemědělského a Mezinárodního úřadu práce o jejich činnosti v těchto směrech.

Druhé zasedání Komise pro zájmy duševních pracovníků bylo ve dnech 6.—7. prosince v Ženevě. O nezaměstnanosti duševních pracovníků předložil jí Mezinárodní úřad práce řadu referátů. Je z nich zřejmo, že ze všech duševních pracovníků jsou nyní nejtěžší postiženi nezaměstnaností hudebníci, v důsledku rozvoje mechanické hudby a zvukového filmu, a pro nedostatek právní úpravy výkonu povolání i pro nedostatečně organizované zprostředkování míst. Situace je rovněž poměrně vážná u divadelních umělců a učitelstva, alespoň v některých zemích. Naproti tomu téměř není nezaměstnanosti u zubních techniků a ošetřovatelek, mimo Dánsko a Rakousko, zatím co v jiných zemích je spíše nedostatek tohoto personálu. — Po prozkoumání zprávy Mezinárodního úřadu práce o ochraně vynálezců z řad zaměstnanců sjednotila se komise na názoru, že tato ochrana má být provedena podle těchto zásad: Každý patent má obsahovati jméno vynálezce či vynálezců; práva toho nemohou býtí žádnou smlouvou zbavení. Když je skutečně vynález zaměstnancem v soukromém či ve státním podniku a zaměstnavateli je přiznán patent, a nemá-li zaměstnanec přiměřené odměny ve svém platu či v jiných výhodách, je zaměstnavatel povinen poskytnouti mu zvláštní odměnu, úměrnou k ceně vynálezu. Každá jiná úmluva je neplatná. To se ovšem nevztahuje na zaměstnance výzkumných ústavů. M. Ú. P. upozorní vlády na tyto zásady a sdělí je odborovým organizacím, aby byly vkládány do textů

zákonných a do kolektivních smluv. Tyto zásady mají také býti vzaty na zřetel při revisi mezinárodní úmluvy o ochraně průmyslového vlastnictví. Komise zabývala se dále otázkou ztráty zaměstnání novinářů pro osobní přesvědčení při změně politické linie listu a otázkou jejich práva na odškodnění v tomto případě. Po diskusi o zprávě M. Ú. P. dospěla k názoru, aby úřad svá šetření rozšířil na celou otázku služebních smluv novinářů, ve kterých by i tato důležitá otázka měla býti řešena. Konečně komise rozhodla předati správní radě žádost, aby příští zasedání zabývalo se otázkou sociálního pojištění duševních pracovníků. Příští zasedání komise stanoveno na 28. dubna 1930.

Nová komise pro pracovní podmínky v průmyslu textilním konala první dvě zasedání v Ženevě ve dnech 24.—25. června a 9.—10. prosince. V důsledku resoluce, přijaté XI. zasedáním Mezinárodní konference práce byla ustavena na říjnovém zasedání správní rady M. Ú. P. v r. 1928. Škládá se ze 12 členů správní rady, po 4 z každé skupiny. Komise sestavila program ankety M. Ú. P. o pracovních podmínkách v textilním průmyslu. Určila země, na které se má vztahovati; je mezi nimi i Československo. Anketa má se vztahovati především na průmysl bavlny a vlny a později na průmysl umělého hedvábí, a býti omezena na závody, užívající pohonné síly. Má býti provedena dotazníky prostřednictvím vlád a vztahovati se hlavně na pracovní dobu a mzdy, na rodinné příplatky, sociální pojištění a počet dělnictva.

Konečně paritní komise námořní konala své deváté zasedání v Paříži od 18. do 20. dubna. Zabývala se přípravou otázky ochrany dělníků, zaměstnaných nalodováním a vyloďováním zboží před pracovními úrazy, pro XII. zasedání Konference práce a přípravou XIII. zasedání Konference v říjnu, věnovaného otázkám námořním.

Je přirozeno, že zasedání Konference, Správní rady a zmíněných komisí vyžadovalo důkladné srovnávací dokumentační vědecké přípravy Mezinárodním úřadem práce, který při těchto příležitostech předložil obsáhlé studie.

Tak na červnovém XII. zasedání Konference práce byla podána zpráva o nezaměstnanosti. Podle ní je povinné pojištění proti nezaměstnanosti v 8 zemích, a to v Německu, Rakousku, Anglii, Bulharsku, Itálii, ve Francii (Alsasku-Lotrinsku), v Polsku a v sovětském Rusku, a vztahuje se v nich asi na 42 miliony obyvatelů. V jiných zemích, jako v Dánsku, v Belgii, ve Španělsku, ve Francii, v Lucembursku, v Norsku, v Holandsku, ve Švýcarsku a v Československu omezuje se vláda na to, že poskytuje příspěvky odborovým organizacím, nebo dobrovolným podpůrným zřízením.

V souvislosti s otázkou mezinárodní úpravy pracovní doby soukromého zaměstnaneckého a úřednictva, probranou v první diskusi na červnovém zasedání Konference práce, vydal Mezinárodní úřad práce podrobnou studii o jejich pracovní době.* Je z ní zřejmo, že k omezování této doby na nynější míru docházelo poměrně pozdě. Ještě v r. 1895 konstatováno bylo anketou v Německu, že přes 81% soukromých zaměstnanců mělo denní pracovní dobu přes 12 hodin, a ještě v r. 1907 ukázala anketa, uspořádaná ve Štokholmu, že jen 6% obchodních závodů bylo otevřeno méně než 12 hodin denně. První zákon, který pracovní dobu soukromých zaměstnanců snížil na 8 hodin denně, byl zákon v Panamě v r. 1914. Pak již tohoto příkladu rychleji následovala řada států za války a po válce, takže dnes jedině státy v Evropě, které dosud nijak zákonem neupravily pracovní dobu soukromých zaměstnanců mimoprávní, jsou Maďarsko, Norsko a Švédsko. Ze států, které v tom směru zákonné předpisy vydaly, provedlo 22 zemí omezení pracovní doby zákonnými texty, které se vztá-

*) La durée du travail des employés, Ženeva 1929, str. 255.

huji společně i na dělnictvo i na soukromé zaměstnance ve vyšších službách. Tak učinilo i Československo. Jiné země, jako na př. Německo, vydaly pro celek soukromého zaměstnanectva zákony zvláštní, odlišné od textů, jimiž se omezuje pracovní doba dělnictva. Některá zákonodárství určují denní dobu pracovní soukromých zaměstnanců, jiná stanoví i omezení týdenní. Nejkratší pracovní doba, 6 hodin denně, vyskytuje se v některých zákonodárstvích u duševních pracovníků a u mladistvých zaměstnanců. Většina zákonodárství stanoví pracovní dobu na 8 hodin denně. Hranice týdenní je při tom po většině 48 hodin, ale někde, jako v Polsku a Rakousku, jen 46 hodin. Pro ženy a mladistvé zaměstnance je v Rakousku týdenní hranice 44 hodiny. Delší pracovní doba než 48 hodin týdně vyskytuje se někde jen u obchodních pomocníků a restauračních zaměstnanců. V 8 zemích je zákonem stanovena kratší pracovní doba v sobotu. V celku z 51 států je v 25 pracovní doba soukromých zaměstnanců stanovena na 48 hodin týdně, nebo pod tuto hranici. To se týká hlavně zaměstnanců kancelářských. Ale i u obchodních pomocníků ze 24 států, které pro ně zvláštní zákony vydaly, je v 6 zemích jejich pracovní doba omezena na 48 hodin týdně a v 8 zemích na 52 hodiny týdně. Tam, kde zákonem nejsou upraveny všechny podrobnosti, zasahují kolektivní smlouvy, kterými je někde, jako na př. v Německu, pracovní doba snížena i pod zákonnou hranici, až na 42 hodiny týdně. Zmiňuji se podrobněji o této zprávě vzhledem k tomu, že otázka úpravy pracovní doby soukromých zaměstnanců má býti definitivně řešena na letošním červnovém zasedání Mezinárodní konference práce.

Vědecká činnost Mezinárodního úřadu práce, související s přípravou zasedání Konference, obsahovala také srovnávací zprávy a studie o nucené práci domorodců v koloniích, o úpravě pracovní doby na lodích, o ochraně námořníků při nemoci a zranění, o zlepšení podmínek jejich pobytu v přístavech a o nutném minimu odborných znalostí kapitánů a důstojníků v obchodním loďstvu.

Také to, že Správní rada mohla tak rychle vyhověti resoluci, přijaté v září 1929 na zasedání Společnosti národů a svolati technickou přípravnou uhelnou konferenci na 6. ledna 1930, bylo umožněno tím, že Mezinárodní úřad práce pokračoval ve svých anketách o pracovní době a o mzdách v uhelných dolech, a připravil o tom i o jiných pracovních podmínkách obsáhlou dokumentaci, o které se sluší zmíniti vzhledem k tomu, že úprava pracovní doby v uhelných dolech je na programu letošního červnového zasedání Konference práce.

V oboru pracovní doby v uhelných dolech existuje zákonná úprava ve všech zemích, kde se uhlí těží, mimo Maďarsko, Brazílii, Jižní Afriku a ze 5 spolkových států australských. Téměř všeobecně je pracovní doba omezena na 8 hodin denně; jiné hranice pro doly jsou jen v Indii — 12 hodin, ale nejvýše 54 hodiny týdně, v Číně a Japonsku — 10 hodin a v Holandsku — 8½ hodiny. Ve mnoha zemích doplňují zákonnou úpravu kolektivní smlouvy, které namnoze stanoví podmínky výhodnější, jako v Holandsku, kde snižují pracovní dobu na 8 hodin. Kolektivní smlouvy uzavírány jsou většinou pro jednotlivé pánve, jen v Holandsku je jedna smlouva pro celou zemi. Rozličné systémy jsou v různých zemích ve způsobu počítání pracovní doby, individuálním či kolektivním, a v započítávání sfárání a vyfárání. V praxi nejdelší pobyt horníka v dole trval 8 hod. 30 min. v některých revírech v Anglii a v Polsku, a průměrný nejkratší pobyt horníka v dole — 7 hodin 28 minut byl v r. 1927 v Československu.

Mzdy tvoří v uhelném průmyslu poměrně větší část výrobních nákladů než v jiných odvětvích, totiž 45—76%. V hotovosti platí se v Anglii 96% mzdy, zatím co v polské dombrowské pánvi pouze 77%. — Ze 15 zemí, na které se anketa vztahovala, a jež mají přes 2¼ milionu horníků, má 800.000 horníků právo na placenou dovolenou v 5 zemích,

totiž v Německu, Polsku, Československu, Holandsku a v Saarském území, a to v průměrném trvání 7½ dne. Podobné právo mají také v Anglii a Jižní Africe jen některé kategorie zaměstnanců. Rodinné příplatky jsou placeny v převážné většině evropských uhelných pánví. — Ve všech evropských státech je zakázáno zaměstnávání žen v dole pod zemí. 20 evropských států má zákony o nejnižší věkové hranici pro zaměstnávání mladistvých sil v uhelném průmyslu, která se pohybuje mezi 12 a 15 lety pro práci na povrchu a mezi 13 a 18 lety pro práci pod zemí. Na 16 let je tato hranice stanovena v 5 státech, a na 18 let ve 3 státech. — V úrazovém pojištění jsou horníci všude postaveni na roveň ostatním zaměstnancům a není pro ně zvláštních systémů. Zato v pojištění invalidním a starobním platí pro ně totéž, co pro ostatní zaměstnance jen ve Španělsku a v Anglii, kdežto zvláštní systémy hornického pojištění, jako u nás bratrské pokladny, jsou kromě Československa v Rakousku, v Belgii, ve Francii, v Holandsku a jižním Polsku, a smíšený systém je v Německu a v polském Horním Slezsku. — Pojištění proti nezaměstnanosti je u horníků povinné v Anglii, v Německu, v Polsku a v Rusku. Gentský systém je kromě Československa v Belgii a v Holandsku. — Počet horníků byl v r. 1928 ve Spojených státech severoamerických 683.000 proti 759.000 v r. 1927, v Anglii 920.000 proti 1.037.000 v r. 1927, v Německu 441.000 v kamenuhelných a 75.000 ve hnědouhelných dolech, ve Francii 502.000, v Polsku 121.000, v sovětském Rusku 228.000, v Japonsku 253.000, v Belgii 162.000, v Indii 165.000, v Saarské pánvi 61.000 a v Holandsku 54.000. V Anglii po válce počet horníků stoupl až na 1.200.000, ale do listopadu 1928 klesl o čtvrtinu. Nezaměstnanost anglických horníků byla největší v červenci 1928 — 325.000, z toho 179.000 zcela nezaměstnaných a přes 145.000 dočasně vysazených z práce. — Vystěhovalectví horníků směřuje hlavně do Francie, kde bylo v r. 1927 na dolech zaměstnáno 46% cizinců, totiž přes 139.000, z toho 85.000 Poláků a 5785 Čechoslováků. Kromě toho vystěhovalectví československých horníků směřuje do Německa a do Belgie, kde v r. 1928 napočítáno jich přes 2000 ze 16.000 cizích horníků. — Průměrný roční výkon jednotlivého horníka v r. 1927, odvislý ovšem také od technických podmínek, pohyboval se mezi 143 tunami v Belgii a 573 tunami v Horním Slezsku. Nejvyšší průměrný roční výdělek nominální, přepočten na československé koruny, byl v r. 1927 20.765 v Anglii, nejnižší — 8745 v Polsku. Reálná mzda byla nejvyšší v Holandsku — 109 a v Anglii — základna 100, nejnižší v polském Horním Slezsku — 54. Nejvyšší výrobní náklady za tunu uhlí byly 14.85 zl. franků v Belgii, nejnižší — 4.86 zl. fr. v polském Horním Slezsku. V Československu byl výrobní náklad na tunu uhlí 9.42 zl. fr. Podle údajů za léta 1926—1928 byl počet smrtelných úrazů v dolech za rok 235 v Belgii, 319 ve Francii, 989 v Anglii a 2224 ve Spojených státech severoamerických. — Tento materiál, shromážděný Mezinárodním úřadem práce, může býti základnou pro postupné mezinárodní řešení příslušných otázek, ve smyslu resolucí, přijatých letošní lednovou technickou přípravnou uhelnou konferencí.

(Pokračování.)

Dr. Jar. Drbohlav:

Činnost Mezinárodní organizace práce v r. 1929.

(Dokončení.)

Aby umožnil prozkoumání otázek, které by mohly býti Správní radou zapsány na pořad zasedání Konference práce v r. 1931 či později, připravil M. Ú. P. ve své vědecké divisi zprávy o nejnižším věku dětí pro připuštění k práci v obchodu, o systému stříd v mechanických sklárnách, o placených dovolených a o hranici váhy nošených břemen.

Také pro zasedání jednotlivých odborných komisí shromáždil Mezinárodní úřad práce potřebnou vědeckou dokumentaci. Tak na př. pro Komisi pro zájmy duševních pracovníků připravil zprávy ke všem bodům programu zmíněného prosincového zasedání, a kromě toho jí předložil první výsledky ankety o pracovních podmínkách zaměstnanců ve filmovém průmyslu, která je zvláště významná a zajímavá vzhledem k jeho rychlému rozvoji: první veřejné představení v biografu bylo teprve 28. prosince 1895. A dnes dosahuje kapitál investovaný v celém světovém filmovém průmyslu okrouhle sumy 4 miliard dolarů, čili 134.4 miliard Kč. Asi polovina tohoto kapitálu patří Spojeným státům severoamerickým, kde filmový průmysl je třetím nejdůležitějším průmyslovým odvětvím po průmyslu konserv a průmyslu automobilovém. Francie investovala do filmového průmyslu 2 miliardy franků, Anglie 70 milionů liber šterlinků, Japonsko 12 milionů yenů, t. j. asi 300 milionů zl. franků. V Německu jedna velká společnost má sama kapitál 45 milionů marek. Na světě je nyní přes 57.000 biografů; z toho 25.000 ve Spojených státech, přes 5000 v Německu, přes 4000 v Anglii, téměř 4000 ve Francii, 2000 v Itálii, rovněž po 2000 ve Španělsku a v Rusku, přes 1300 ve Švédsku a na 1200 v Československu, z toho jen v Praze 115. Světová výroba za r. 1927 byla 1859 filmů. Z toho bylo vyrobeno ve Spojených státech 743, v Japonsku 407, v Německu 278, v Rusku 151, v Anglii 106, ve Francii 74, v Číně 57, v Rakousku 15, v Dánsku 10, atd. Podle výpočtů ve Spojených státech jsou výrobní náklady velkého atelieru průměrně 1000 dolarů za hodinu (skoro 34.000 Kč) a průměrně hodina práce v atelieru vydá pásek hotového filmu, který při promítání v biografu proběhne za pouhých 6 vteřin. Filmové závody ovšem zaměstnávají veliký počet pracovníků duševních, zřízenců a dělníků. Ve Spoj. státech je ve filmovém průmyslu zaměstnáno 225.000 dělníků, 30.000 statistů a několik tisíc filmových umělců. V Německu největší podnik zaměstnává sám 4000 osob. Ve francouzských atelierech je zaměstnáno asi 1000 umělců, asi 1000 technických zaměstnanců a přes 4000 statistů. V Anglii živí filmový průmysl 70.000 lidí. Životní a pracovní podmínky všech kategorií těchto zaměstnanců přirozeně upoutaly pozornost Mezinárodního úřadu práce tím spíše, že jde o nový průmysl, který se tak rychle rozrůstá a mění, že nebylo ještě možno všude uspokojivě uspořádati pracovní podmínky a zavést kontrolu tak účinnou, jako v ostatních starších průmyslech, kde poměry jsou ustálenější. Podle požadavku Poradní komise pro zájmy duševních pracovníků M. Ú. P. pokračuje v této anketě, ve spolupráci s odborovými organizacemi a znalci, aby vyšetřil především pracovní dobu, podmínky zdravotní a bezpečnostní a zaměstnávání dětí a mladistvých osob ve filmovém průmyslu.

V proudu jsou také studie Úřadu pro jiné odborné komise, jako studie o systémech sociálního pojišťování pro komisi ke zjištění sociálních nákladů, studie pro komisi pro pracovní podmínky v průmyslu textilním, pro smíšenou poradní komisi zemědělskou (studie o následcích pozemkových reforem a vylidňování venkova odchodem do měst), atd.

Některé ze studií vědecké divise M. Ú. P. jsou dále přípravou pro publikační činnost Úřadu. Sem patří reformované a rozšířené šetření o mzdách a cenách životních potřeb, které bude ještě rozvinuto v důsledku zmíněné dotace Filenovy, a studie, které již vedly v r. 1929 k uveřejnění monografických publikací neperiodických a k nové náplni obsahu publikací pravidelných. Publikace ty, podle jednotlivých oborů, byly hlavně tyto:

V roce 1929 vyšel čtvrtý svazek velikého díla o odborové svobodě²⁾, týkající se jižních zemí latinských a balkánských, kdežto srovnávací analýsy příslušných zákonodárství a systémy v jiných evropských zemích, včetně Československa, byly již probrány v předcházejících třech svazcích. Každá z monografií obsahuje kromě výkladu o příslušném zákonodárství také výklad o soudní a správní praxi a o situaci odborových organizací. Poslední, pátý svazek, vyjde záhy. Do tohoto oboru spadají také podniknuté studie M. Ú. P. o smírném řešení pracovních sporů a o základních zásadách kolektivních smluv.

Dále vyšla zpráva o vystěhovalectví v letech 1925—1927³⁾, a třetí svazek o úpravě vystěhovalectví a přistěhovalectví.⁴⁾ Zatím co první dva svazky obsahovaly výklad o zákonodárné úpravě v tomto oboru v rozmanitých státech, probírá tento třetí svazek příslušné mezinárodní smlouvy, kterých je přes 1000. Dokumentační materiál byl shromážděn díky tomu, že vlády plně vyhověly doporučení Mezinárodní konference práce z r. 1922, aby sdělovaly M. Ú. P. všechny informace o vystěhovalectví.

V oboru pracovního zákonodárství pokračuje vydávání Sbírký zákonů⁵⁾ ve třech jazycích (francouzském, anglickém a německém), obsahující překlady významných sociálně-politických zákonů ze všech zemí, včetně Československa, a Mezinárodní sbírky soudních rozhodnutí o pracovních otázkách v hlavních průmyslových zemích.⁶⁾ Kromě toho vyšel v r. 1929 druhý svazek studie o pracovním zákonodárství ve státech latinské Ameriky.⁷⁾

V součinnosti s Institutem pro vědeckou organizaci práce pokračoval M. Ú. P. ve studiích o vlivu vědecké organizace práce na lidského činitele ve výrobě, a předložil červnovému pařížskému mezinárodnímu kongresu pro vědeckou organizaci práce řadu zpráv o racionalisaci ve vztahu k nezaměstnanosti, ke mzdám, k pracovní hygieně, k zábraně úrazů a práci zemědělské. Sem spadá také obsáhlá stať o pracovních podmínkách v racionalizovaném závodě, týkající se závodů Baťových, připravená v r. 1929 p. Devinatem a publikovaná v lednovém a únorovém čísle *Revue internationale du travail* 1930.

Vedle studií uvedených již svrchu v odstavci o Komisi pro zájmy duševních pracovníků, připravil M. Ú. P. také materiál pro kongres duševních pracovníků v Haagu.

²⁾ La liberté syndicale, Vol. IV., Ženeva, 424 str., 6·25 šv. fr.

³⁾ Les Mouvements migratoires de 1925 à 1927, Ženeva 1929.

⁴⁾ La Règlementation des migrations, Vol. III. (Les traités et les conventions internationales), Ženeva 1929, str. 382, 9— šv. fr.

⁵⁾ Série Législative.

⁶⁾ Recueil international de jurisprudence du travail — 1928, Ženeva 1929, str. 500, 10— šv. fr.

⁷⁾ La législation du travail dans les pays de l'Amérique Latine.

V oboru průmyslové hygieny a bezpečnosti pokračoval M. Ú. P. ve vydávání Encyklopedie pracovní hygieny⁸⁾, která bude dokončena v roce 1930, a porovnává a shrnuje v rozmanitých zemích údaje o pracovní hygieně a patologii v různých oborech průmyslu. Otázkami zábrany úrazům zabývá se nadále Kronika průmyslové bezpečnosti. Vychází dále také bibliografie průmyslové hygieny⁹⁾ francouzsky, anglicky a německy. Mimo to vyšly speciální studie o zkouškách schopnosti vnímání barev¹⁰⁾, důležité u vůdčího personálu v dopravě, a o metodách statistiky pracovních úrazů v uhelných dolech.¹¹⁾

V součinnosti s římským Mezinárodním ústavem pro kinematografii zabývá se M. Ú. P. otázkou propagandy zábrany úrazům filmem.

Co se týče zemědělství vydána studie o zemědělském odborném vzdělání¹²⁾, která obsahuje jednak část všeobecnou, jednak stati o jednotlivých zemích, také o Československu.

V oboru družstevnictví připraveno nové vydání Ročenky družstevních organizací¹³⁾, obsahující ze všech zemí jejich přehled, adresy a hlavní data o jejich činnosti.

Ze zpráv, připravených pro zasedání Konference práce vyšla v monografické úpravě v serii Studií a dokumentů v r. 1929 studie o pracovní době na moři¹⁴⁾, obsahující přehled zákonodárství a kolektivních smluv.

U příležitosti desátého výročí M. O. P. vydal Mezinárodní úřad práce počátkem roku 1930 ilustrované pamětní album¹⁵⁾, obsahující články ředitele a místopředsedy M. Ú. P. a předsedy a obou místopředsedů Správní rady, a grafické přehledy z rozmanitých oborů činnosti M. O. P.

V celku publikační činnost M. Ú. P. v roce 1928 reprezentuje 43.000 stran. Prodej publikací vynesl toho roku 241.500 zl. franků. Za r. 1929 příslušné údaje nebyly dosud vydány.

Na postupu je i důležitost Mezinárodního úřadu práce jako světového střediska shromažďování a rozdělení informací. Se žádostmi o ně obrací se na Úřad vlády, odborové a jiné organizace i vědečtí pracovníci. Počet těchto žádostí o informace, kterých v roce 1927 bylo 920, přestoupil v roce 1928 1000. Z nich týkalo se 218 pracovních podmínek, pracovní doby a mezd, 126 sociálního pojištění, 96 hygieny a bezpečnosti pracovní, 51 životních nákladů a bytové otázky, 60 družstevnictví a výroby řemeslné, 42 učňovství, poradnictví pro volbu povolání a dělnické výchovy, 55 pracovního zákonodárství, 55 nezaměstnanosti a zprostředkování práce, 30 otázek zemědělských, 29 dělnických volných chvil a placených dovolených, 17 záležitostí duševních pracovníků, 12 otázek vystěhovaleckých atd. — Největší počet žádostí o informace byl z Francie — 165, Německa — 153, Anglie — 106 a Itálie — 72. Kruhy československé ještě nevyužívají tou měrou jako jiné země informačních možností, které jim skýtá Mezinárodní úřad práce. Na Úřad obracely se se žádostmi o informace i státy, které nejsou členy Mezinárodní organizace práce. Tak bylo 60 žádostí o infor-

⁸⁾ Encyclopédie d'hygiène du travail.

⁹⁾ Bibliographie d'hygiène industrielle.

¹⁰⁾ Les tests de vision des couleurs, Ženeva 1929, str. 48, 2·50 fr.

¹¹⁾ Les méthodes de la statistique des accidents du travail dans les mines de charbon, Ženeva 1929, str. 105, 2·50 šv. fr.

¹²⁾ L'enseignement professionnel agricole, Ženeva 1929, str. 276, 6·25 šv. fr.

¹³⁾ Annuaire international du travail, VI., Organisations coopératives, Ženeva 1929, str. 224, 3·— šv. fr.

¹⁴⁾ La durée du travail à bord, Ženeva 1929, str. 314, 7·50 šv. fr.

¹⁵⁾ L'Organisation Internationale du Travail 1919—1929, Ženeva 1930, str. 48, 5·— šv. fr.

mace ze Spojených států severoamerických a 15 ze sovětského Ruska. Odpovědi na některé žádosti o informace vyžadovaly podniknutí celých větších anket.

Za účelem usnadnění vyřizování této rozsáhlé agendy rozvíjel M. Ú. P. dále své informační prostředky. Jeho dokumentační oddělení dostává pravidelně ze všech zemí 3.500 časopisů, ze kterých přes 1.000 metodicky zpracovává. — Knihovna Úřadu vzrostla od 1. ledna do 1. prosince 1929 o 33.000 nových děl, takže obsahuje v celku 280.000 děl. Roční přírůstek knihovny stále vzrůstá (v r. 1928 přibýlo 29.000 a v r. 1927 34.000 děl).

Co se týče vnitřní organizace Mezinárodního úřadu práce, fungovala již v r. 1929 nová, čtvrtá divize správní, vzniklá sloučením sekcí správní a vydavatelské (publikační). V jejím čele stojí Němec dr. Ritter. Sloučeny byly také sekce pro nezaměstnanost a vystěhovalectví. Agenda, týkající se uprchlíků, vrácena opět Komisariátu pro uprchlíky. — Personál Úřadu vzrostl ze 378 osob v r. 1928 na 399 v r. 1929. Ze zvýšeného rozpočtu participují na tomto vzestupu personálu Německo, Holandsko, Polsko, Maďarsko, Indie, Japonsko a Jižní Afrika. Počet národností zastoupených v Úřadě vzrostl od r. 1925 do r. 1929 ze 32 na 36.

V oboru vnějších spolupracovníků, po zřízení korespondenční kanceláře v Indii v r. 1928, rozhodnuto v r. 1929 zřídit korespondenční kancelář M. Ú. P. v Číně, a povolen Správní radou za tím účelem počáteční úvěr 20.000 šv. fr. Kromě toho jmenován v r. 1929 korespondent M. Ú. P. v Rumunsku, ježto rumunská vláda dala k dispozici část potřebných prostředků.

Rozpočet M. Ú. P., který na r. 1929 činil 8.782.640 šv. fr. (bez výdajů na péči o uprchlíky 8.514.640 fr.) stanoven Správní radou na r. 1930 částkou 8.405.678 fr. — Finanční stránky M. O. P. týká se resoluce, kterou na červnovém zasedání Konference práce v r. 1929 podal francouzský dělnický delegát Jouhaux. Konstatuje se v ní, že za deset let trvání M. O. P. její úkoly náležitě splňované stále vzrůstaly, a v zájmu dalšího rozvoje projevuje se očekávání, že Správní rada nebude provádět takovou politiku úspor, která by tento rozvoj brzdila a že toto stanovisko zaujme i vůči členským státům. Jak nepatrné jest procento nákladů členských států na M. O. P. vzhledem k jejich rozpočtům, bylo ukázáno v loňském článku o činnosti M. O. P. za r. 1928 v této revui.

M. Ú. P. pokračoval v r. 1929 ve spolupráci s příslušnými orgány Společnosti národů. Její záříjové shromáždění zabývalo se také některými otázkami, týkajícími se M. O. P. Tak dalo podnět ke svolání zmíněné technické přípravné uhelné konference a schválilo rozpočet M. O. P. Při tom vyskytla se zajímavá právní otázka příspěvku na M. O. P., poukázaného Brasií, která jest členem M. O. P., ač není členem Společnosti národů, která z příspěvků členských států rozpočet M. O. P. uhrazuje. — Shromáždění také jmenovalo komisi pro revisi statutu personálu v sekretariátu Společnosti národů a v M. Ú. P.

M. Ú. P. spolupracoval také s ženevským Mezinárodním ústavem pro vědeckou organizaci práce; Správní rada schválila příspěvek tomuto Ústavu na další tři leta.

K rozvoji styků s členskými státy přispívaly i cesty ředitele Alberta Thomase, které také byly příležitostí k osobním intervencím na prospěch cílů, které M. O. P. sleduje. V oboru styků s organizacemi rozmanitých kategorií pracovníků sluší se zmíniti o rozhodnutí Správní rady M. Ú. P. zřídit poradní komisi pro zájmy soukromých zaměstnanců a úředníků, jejichž organizace mají mezi jejími čtrnácti členy 9 zástupců vedle dvou zástupců organizací zaměstnavatelských a tří zástupců Správní rady M. Ú. P., a dále o návrhu na zřízení komise živnostenské.

Co se týče styků M. O. P. s Československem, jest vedle obvyklých styků, které pravidelně pokračovaly, zaznamenati ratifikaci dvou úmluv o nemocenském pojištění Československem, registrovanou v sekretariátu Společnosti národů v lednu 1929, a potěšitelnou skutečnost, že ve svém programovém projevu v rozpočtovém výboru nový ministr sociální péče načrtl slibný program dalších ratifikací československých. M. Ú. P. věnoval nadále Československu patřičnou pozornost ve svých periodických publikacích. U příležitosti desátého výročí Společnosti národů a Mezinárodní organizace práce uspořádal Sociální ústav ČSR cyklus přednášek o těchto mezinárodních institucích, který také vydal tiskem ve svých publikacích, a ve kterém byla podána a zhodnocena bilance desetileté činnosti M. O. P.¹⁶⁾.

¹⁶⁾ Společnost národů a Mezinárodní úřad práce, Publikace Sociálního ústavu ČSR č. 47, Praha 1929, str. 62, 6 Kč.